

Forslag

til

Lov om opførelse af et lægevidenskabeligt institutkompleks (Panum-instituttet) ved Københavns universitet.

Fremsat den 15. januar 1970 af *undervisningsministeren*.

Undervisningsministeren bemyndiges til indtil 1. april 1984 at anvende 525 mill. kr. til på Blegdamshospitalets grund at

opføre et bygningskompleks (Panuminstituttet) til brug for lægevidenskabelige institutter ved Københavns universitet.

Bemærkninger til lovforslaget.

I 1. juli 1957 afgav fakulteter og institutter ved Københavns universitet til undervisningsministeren en oversigt over deres byggeønsker.

Københavns universitets lokaleproblemer har senere været behandlet i forskellige udvalg, og der har i forbindelse hermed ved flere lejligheder været fremsat forslag om, at det nuværende Blegdamshospitals arealer skulle stilles til rådighed for universitetsformål.

Dette spørgsmål blev derfor taget op til forhandling med Københavns magistrat, og indgik i de generelle forhandlinger mellem staten og Københavns kommune om fordeling af arealer i offentligt eje i København. Forhandlingerne resulterede i september 1964 i en aftale, der gennemførtes som tillæg til den tidligere mellem staten og Københavns kommune indgåede overenskomst om sameje af Amager Fælled m. v. og skete for statens vedkommende i overensstemmelse med finansudvalgets tilslutning i skrivelse af 2. september 1964 (aktstykke nr. 503).

Ifølge denne aftale skulle bl. a. Blegdamshospitalet, omfattende et areal på 70.445 m², af kommunen overdrages til staten, efterhånden som arealet kunne frigøres af kommunens hospitalsvæsen. I forbindelse med frigørelsen skulle der efter nærmere aftale mellem de to parter enten på Rigshospitalet eller på anden måde skaffes erstatning for de sengepladser, der ville gå tabt ved nedlæg-

gelsen af Blegdamshospitalet. Overdragelsessummen blev fastsat til 22 mill. kr., som skal afregnes over en særlig mellemregningskonto. Såfremt arealet overtages etapevis foretages en skønsmæssig fordeling af købesummen på de enkelte områder. Der var enighed om, at Blegdamshospitalets grund, uanset usikkerhedsmomenter med hensyn til frigørelsestidspunktet, med det samme kunne inddrages i undervisningsministeriets planlægning af udbygningen af Københavns universitets lægevidenskabelige fakultet og Rigshospitalet.

I efteråret 1964 nedsatte undervisningsministeren på grund af en akut pladmangel ved det medicinske fakultet under Københavns universitet et udvalg, der fik til opgave at følge og i videst muligt omfang fremme bygningsmæssige foranstaltninger m. v., som måtte findes nødvendige af hensyn til den forventede fortsatte stigning i tilgangen til de lægevidenskabelige studier.

Udvalget afgav i marts 1965 en rapport, hvori man anbefalede en række foranstaltninger med henblik på udvidelse af den lægevidenskabelige uddannelses kapacitet, og man foreslog i den forbindelse, at tidspunktet og de nærmere vilkår for statens overtagelse af Blegdamshospitalets areal blev fastlagt så hurtigt som muligt.

I februar 1965 havde undervisningsministeren nedsat et andet udvalg, dispositionsplanudvalget for Københavns universitet, som på grundlag af

de forudsætninger, der var tilvejebragt ved aftalen af 15. september 1964 mellem staten og Københavns kommune skulle fremkomme med forslag til en løsning af universitetets lokale problemer på kortere og længere sigt.

I udvalgets betænkning (nr. 451), der fremkom i december 1966, pegede også dette udvalg på, at Blegdamshospitalets grund var egnet til en udbygning af det lægevidenskabelige fakultet, og udvalget foreslog her snarest muligt påbegyndt opførelse af et institutkompleks benævnt Panum-instituttet efter professor Peter Ludvig Panum, der i Danmark grundlagde faget fysiologi.

Dispositionsplanudvalgets indstilling blev fulgt af Planlægningsrådet for de højere uddannelser i indstilling af september 1967 vedrørende udbygning af universitetets kapaciteten øst for Storebælt. Rådet anbefalede, at der søgtes tilvejebragt bevillingsmæssigt grundlag for opførelsen af Panum-instituttet og for de andre dele af universitetet, som på daværende tidspunkt kunne siges at ligge fast.

Ved lov nr. 209 af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning blev undervisningsministeren bemyndiget til at videreføre forberedelsen og gennemførelsen af allerede projekteret eller planlagt udbygning af Københavns universitets lægevidenskabelige og matematisk-naturvidenskabelige fakulteter.

2. Den 13. oktober 1965 nedsatte undervisningsministeriet en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter for Rigshospitalet, det lægevidenskabelige fakultet og Københavns kommune til at udrede de hospitalstekniske, herunder tidsmæssige spørgsmål i forbindelse med overdragelsen af Blegdamshospitalets grund.

Arbejdsgruppen indstillede i juni 1966, at der gennemførtes en etapevis frigørelse af Blegdamshospitalsarealet, således at der som 1. etape ca. 1. april 1969 blev frigjort ca. 10.000 m² langs med Tagensvej.

Det var en forudsætning for denne arealafgivelse, at ca. 100 sengepladser, der måtte nedlægges og som hovedsagelig omfattede børneafdelingen på Blegdamshospitalet, blev erstattet ved, at afdelingen blev overflyttet til Rigshospitalets Tagensvej-afsnit.

Ved aktstykke nr. 216 af 26. marts 1968 gav finansudvalget tilslutning til, at der anvendtes 1.712.600 kr. til denne overflytning af Blegdamshospitalets børneafdeling til Rigshospitalet. Overflytningen har fundet sted.

Ved den indledende projektering af Panum-instituttet viste det sig imidlertid, at gennemførelsen af en 1. etape på det ovennævnte 10.000 m² store grundareal ville være forbundet med overordentlig

store komplikationer og dermed også fordyrelse af byggeriet. Man undersøgte derfor muligheden for at få tilvejebragt bedre forhold for byggeriet, eventuelt ved at begynde på en anden del af arealet. De fortsatte undersøgelser viste mulighed for i 1. etape at få frigjort et større areal, ca. 20.000 m², ved Blegdamsvej/Tagensvej således, at der kunne etableres acceptable byggepladsforhold, uden at man påfører den fortsatte hospitalsdrift for store gener. For at denne mulighed kan realiseres, vil det være nødvendigt at nedlægge den eksisterende indkørsel til hospitalet fra Blegdamsvej og nedrive den hidtidige administrationsbygning, og der må til erstatning herfor opføres en midlertidig administrationsbygning i forbindelse med en ny indkørsel til hospitalet. I undervisningsministeriets skrivelse af 6. januar 1969 (aktstykke nr. 125) til finansudvalget blev der gjort nærmere rede for disse forhold, og finansudvalget tiltrådte, at man iværksatte de fornødne foranstaltninger i overensstemmelse med redegørelsen.

Ved forhandlinger med Københavns kommune er der senere truffet aftaler, der sikrer en fortsat etapevis frigivelse af arealet, indtil hospitalet endeligt nedlægges, hvilket forudsættes at ske i 1976.

3. Blegdamshospitalets areal er velegnet til placering af teoretiske medicinske institutter. Dette skyldes først og fremmest naboskabet til Rigshospitalet med den der stedfindende kliniske studenteruddannelse. Desuden er der i området omkring Nørre Fælled placeret institutter, der varetager den medicinske forprøveundervisning samt en række teoretiske institutter med nær tilknytning til den kliniske virksomhed. Disse institutter vil kunne få påkrævede udvidelsesmuligheder i eksisterende lokaler, der bliver ledige, når Panum-instituttet tages i brug.

Den 25. juni 1968 har et af undervisningsministeren nedsat udvalg afgivet betænkning om en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet, hvilken betænkning ligger til grund for det nu fremsatte lovforslag om lægevidenskabelig studenterundervisning på hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns Amts Sygehusvæsen.

Også i denne betænkning peges på den meget store betydning, som en samlet placering af de rent teoretiske og de klinisk betonedede fag vil have. Endvidere peges der på, at der i området ved Nørre Fælled er beliggende andre universitetsinstitutter og andre højere læreanstalter, der sammen med de lægevidenskabelige institutter vil kunne indgå i et biologisk center.

4. I juli 1967 blev der efter aftale mellem Københavns universitet og byggeadministrationen for de højere læreanstalter nedsat et planlægningsudvalg, der skulle forestå programmeringsarbejdet og planlægningen af Panum-instituttet. I planlægningsudvalgets arbejde har også deltaget repræsentanter for undervisningsministeriet, boligministeriet og Rigshospitalet, ligesom amanuenserne ved det lægevidenskabelige fakultet og de studerende har været repræsenteret. Til at forberede programmeringen og afgive indstilling til planlægningsudvalget nedsatte rektor for Københavns universitet et arbejdsudvalg.

Samtidig med nedsættelsen af planlægningsudvalget blev det besluttet at overdrage projekteringen og opførelsen af det kommende institut til kgl. bygningsinspektør, arkitekt Nils Koppel, og denne har derefter i samarbejde med ingeniørfirmaerne Steensen & Varming og Mogens Balslev udarbejdet dels en bebyggelsesplan for hele området, dels et skitseprojekt vedrørende 1. afsnit af det kommende byggeri.

I skrivelse af 6. januar 1969 til finansudvalget (aktstykke nr. 125) blev der gjort nærmere rede for det hidtidige og forestående arbejde med programmeringen og projekteringen. Finansudvalget tiltrådte videreførelsen af dette arbejde under forudsætning af, at der blev fremsat lovforslag om bemyndigelse til undervisningsministeren til iværksættelse af selve opførelsen.

5. I september 1969 forelå en af Københavns universitet udarbejdet redegørelse for udbygningen af de lægevidenskabelige institutter ved universitetet. Redegørelsen var baseret på det af arbejdsudvalget tilvejebragte programmateriale, der havde været forelagt det forannævnte planlægningsudvalg.

Samtidig med den nævnte redegørelse forelå en af de projekterende teknikere udarbejdet foreløbig generalplan.

Udbygningsredegørelsen og generalplanen omfattede et samlet udbygningsprogram på ca. 120.000 m² brutto samt kælderarealer på ca. 110.000 m² brutto til forskellige servicefunktioner og parkering. Bebyggelsen var opdelt i 3 byggeområder, hvoraf 1. område, der omfattede den største del af byggeriet, var beregnet at kunne være færdigt i 1981. I dette område var tænkt placeret de teoretiske institutter for biokemi, fysiologi, arvebiologi, biofysik, eksperimentel immunologi, molekylær biologi, mikrobiologi og anatomi. Endvidere indgik i planerne for 1. område en del fællesarealer, herunder auditorier og visse kantine- og studenterfaciliteter.

I 2. og 3. område, der var forudsat opført i umiddelbar tilslutning til færdiggørelsen af 1. om-

råde, var tænkt placeret middagskantine, administrationslokaler og yderligere studenterfaciliteter samt de teoretiske institutter for farmakologi, hygiejne, neurofysiologi og adfærdsfysiologi.

Ved dimensioneringen har udgangspunktet med hensyn til studentertilgangen været de tidligere fastlagte forudsætninger om optagelse af 750 medicinske studerende pr. år ved Københavns universitet. Der er i bemærkningerne til det over for folketinget fremsatte forslag til lov om lægevidenskabelig studenterundervisning på hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns Amts Sygehushvæsen redegjort for, hvorfor man har lagt det nævnte tal til grund ved planlægningen af universitetets udbygning. Antallet svarer i øvrigt til, hvad man i „Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980“ regner med at skulle optage i København, når der i Århus og Odense optages henholdsvis 400 og 200 nye medicinske studerende årligt.

I forbindelse med programmeringsarbejdet blev det fra universitetets side påpeget, at der må tilstræbes et mere rimeligt forhold mellem antallet af studerende og antallet af undervisere/forskere end hidtil for at sikre gennemførelsen af dels en tidssvarende intensiv undervisningsform for lægestuderende på uddannelsesstrinene mellem forprøve og den kliniske undervisning, dels den planlagte videre- og efteruddannelse.

I planskiten er det beregnede gennemsnitlige antal studerende pr. fast lærerstilling for 1969 angivet til 16,2 for de lægevidenskabelige fakulteter (inclusive forprøvefagene). Fra universitetets side har man givet udtryk for den opfattelse, at man, for at kunne give en tilstrækkelig effektiv undervisning ved de teoretiske institutter, må tilstræbe, at forholdet lærer:studerende inden for disse fag ikke bliver ringere end 1:5-6. Programmeringsarbejdet har været baseret på dette mål.

6. Den af teknikerne udarbejdede foreløbige generalplan viste, at udbygningen af 1. område, for hvilket der forelå et detaljeret program, måtte påregnes at koste ca. 378 mill. kr. For udbygningen af 2. og 3. område forelå der kun et delvist gennemarbejdet programmateriale. På grundlag heraf blev de samlede anlægsudgifter ved den fulde udbygning af Panum-instituttet skønnet at ville andrage ca. 600 mill. kr., beregnet efter byggepriserne i januar 1969. Hertil måtte efter de af universitetet opstillede beregninger lægges en udgift på ca. 100 mill. kr. til anskaffelse af videnskabeligt apparatur og undervisningsmateriel. De samlede udgifter i forbindelse

F. t. l. vedr. et lægevidenskabeligt institut ved Københavns universitet.

med Panum-instituttet efter dette udbygningsprogram blev således opgjort til i alt ca. 700 mill. kr.

I tilslutning til udbygningsredegørelsen var opstillet et budget for de forventede driftsudgifter. Af de til grund for dette driftsbudget liggende beregninger fremgik, at en forøgelse af antallet af ansatte, som forudsat i programmeringsarbejdet, ville medføre, at staben af medarbejdere ved de teoretiske institutter, der i 1968-69 var opgjort til 446 personer, ved fuld udbygning ville vokse til ca. 1460 personer. Da den væsentligste del af driftsudgifterne er lønudgifter, ville en sådan forøgelse medføre en meget kraftig stigning i driftsudgifterne. De opstillede beregninger viste da også, at driftsudgifterne, der for finansåret 1969-70 er beregnet til ca. 33,6 mill. kr., i 1982-83, når udbygningen af 1. område var afsluttet, måtte antages at være vokset til ca. 97 mill. kr. Ved den fulde udbygning ville stigningen derfor være endnu større.

7. Regeringen kan tilslutte sig, at man bør tilstræbe en væsentlig forbedring af undervisningsforholdene inden for det lægevidenskabelige fakultet ved Københavns universitet, men man har fundet, at den af universitetet forudsatte vækst i staben af medarbejdere og de deraf følgende anlægs- og driftsudgifter ikke er forenelig med de ønsker, der med fuld ret fremsættes også fra andre sider. Ikke blot for uddannelsesvæsenet er der omfattende behov for udvidelser og forbedringer, som nødvendiggør store investeringer, men der foreligger også på andre områder meget betydelige investeringsopgaver. Det er derfor nødvendigt at foretage en tilpasning af de foreliggende behov til de samlede økonomiske muligheder. For Københavns universitet, som på så mange andre områder har behov for forbedringer og udvidelser, ville en gennemførelse af udbygningsprogrammet for de lægevidenskabelige institutter i det forudsatte omfang medføre, at der kun blev begrænsede muligheder for i øvrigt at imødekomme universitetets presserende behov.

Efter en vurdering af de foreliggende muligheder, herunder også hensynet til opbygningen af en udvidet stab af undervisere og forskere i rimelig takt med uddannelsen af nye kandidater, har regeringen skønnet, at man uden at begrænse den forudsatte årlige tilgang af studerende må fastlægge en øverste grænse på 1.000 personer for staben af medarbejdere ved den fulde udbygning af Panuminstituttet.

På dette grundlag er der derefter opstillet et revideret program og en revideret foreløbig generalplan. Ved denne revision har det vist sig muligt at nedbringe udbygningsprogrammet fra det op-

rindelige areal på ca. 120.000 m² brutto over jord og ca. 110.000 m² brutto kælder til ca. 88.500 m² over jord og ca. 74.500 m² kælder. Anlægsudgifterne vil som følge heraf blive reduceret til ca. 443 mill. kr. Revisionen vil endvidere medføre en nedsættelse af behovet for anskaffelse af apparatur og undervisningsmateriel. En gennemførelse af udbygningen af Panum-instituttet på det reviderede grundlag kan herefter ske inden for en samlet beløbsramme på 525 mill. kr.

For driftsudgifternes vedkommende er der opstillet en foreløbig beregning, der viser, at driftsudgifterne ved fuld udbygning skønnes at blive af en størrelsesorden på ca. 75 mill. kr. årlig.

Revisionen af udbygningsplanerne har kunnet ske, uden at det har været nødvendigt på afgørende måde at foretage ændringer i det tidligere tilvejebragte projektmateriale. Ændringerne har i det væsentlige bestået i, at man har udeladt en del af de bygninger, der var placeret i 2. og 3. område, og har koncentreret udnyttelsen af de øvrige bygninger. Fordelingen af arealerne efter den reviderede plan er endnu ikke fastlagt.

Hvis forholdene senere måtte tillade en videre udbygning af Panum-instituttet, vil denne derfor kunne ske efter den oprindelige bebyggelsesplan.

Det bemærkes, at man ved projektets udformning har været opmærksom på støjproblemerne og de øvrige problemer i forbindelse med planerne om motorgadens indførelse i København. Bebyggelsesplanen er udarbejdet med særlig hensyntagen til gener, der ville opstå ved Tagensvejs omdannelse til motorgade (Søringsprojektet), men man har ved forhandlinger med ministeriet for offentlige arbejder fået klargjort, at en eventuel ændring af motorgadeplanerne ikke vil nødvendiggøre væsentlige ændringer i projektets udformning.

Af hensyn til det nære samarbejde der skal være mellem Panum-instituttet og Rigshospitalet, er det forudsat, at der skal etableres en direkte forbindelse mellem de 2 områder, men den nærmere udformning af denne forbindelse må afvente den endelige afklaring af motorvejsproblemerne. Som følge heraf har det på nuværende tidspunkt ikke været muligt at beregne udgifterne i forbindelse med etablering af denne forbindelse, og disse udgifter indgår derfor ikke i den nu opstillede beløbsramme.

Efter den tidligere opstillede samlede bebyggelsesplan for Blegdamskospitalets grund vil der kunne opføres i alt ca. 130.000 m² brutto over jord, og der vil således ved gennemførelsen af den nu reviderede plan være et reservereal på ca. 50 pct. Dette areal må reserveres til senere udvidelser af Panum-

instituttet, idet man uanset den væsentlige forbedring af undervisnings- og forskningsforholdene, som gennemførelsen af det planlagte byggeri vil medføre, må regne med, at der på længere sigt vil opstå yderligere betydelige behov på dette område.

8. På grundlag af den reviderede foreløbige generalplan er der opstillet en tidsplan, som viser, at det fortsat vil være muligt at fremme byggeriet således, at de første bygninger skulle være til rådighed i 1974. Som følge af reduktionen af udbygningsprogrammet forudsættes det nu, at hele byggeriet gennemføres under ét, og det skulle efter tidsplanen kunne afsluttes i løbet af 1983. Det er ved udarbejdelsen af tidsplanen taget i betragtning, at man skal tilstræbe en jævn byggerytme med de deraf følgende tekniske og økonomiske fordele. Der er endvidere ved tidsplanens udarbejdelse taget hensyn til de med Københavns kommune aftalte terminer for frigørelsen af Blegdamshospitalets grund.

Generalplanarbejdet vil blive videreført i overensstemmelse med det reviderede udbygningsprogram, og en endelig generalplan forventes at kunne foreligge i løbet af sommeren 1970. Sideløbende hermed videreføres skitse- og detailprojekteringsarbejdet vedrørende 1. byggeafsnit, som tidligere forudsat. Dette er betingelsen for, at byggeriet kan påbegyndes og gennemføres planmæssigt.

9. I lov nr. 209 af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning er det fastlagt, at der i tiden indtil 1. april 1976 kan anvendes et samlet beløb på 1.250 mill. kr. til udbygningen af universiteterne i København, Århus og Odense. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at man af den samlede beløbsramme har regnet med at anvende 500 mill. kr. (prisindeks 178) til permanente foranstaltninger for Københavns universitet. Af dette beløb har det været forudsat, at en væsentlig del skulle anvendes til opførelsen af Panum-instituttet.

Efter den nu foreliggende reviderede tidsplan, og

de på grundlag deraf opstillede beregninger af de forventede investeringer, vil forbruget til Panum-instituttet i tiden indtil 1. april 1976 udgøre ca. 180 mill. kr. (indeks 194). Omregnet til rammelevens prisindeks svarer dette til ca. 165 mill. kr. Der vil herefter være ca. 335 mill. kr. til rådighed til andre formål.

10. Det er såvel i det oprindelige udbygningsprogram, som i det nu foreliggende forudsat, at det lægevidenskabelige fakultet indtil videre fortsat kan disponere over de eksisterende institutlokaler. Det drejer sig om bygningerne Universitetsparken I samt institutbygningerne i Rådmandsgade/Sigurdsgade, der tænkes anvendt til udvidelser for prøviefagene; endvidere bygningerne Nørre Allé 71 og Juliane Mariesvej 20-22 samt 28-32 og 36, der for de sidstes vedkommende tænkes stillet til rådighed for den klinisk betonede del af de teoretiske fag. Efterhånden som overflytningen af de nuværende brugere af disse ejendomme til Panum-instituttet finder sted, må der påregnes foretaget visse ombygninger. Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke nærmere planer herfor. Udgifterne er derfor ikke medregnet i den samlede beløbsramme.

11. Af den foreslåede beløbsramme på 525 mill. kr. (indeks 194, januar 1969) er der til og med finansåret 1968-69 forbrugt ca. 2,1 mill. kr. Rosten, ca. 523 mill. kr. forudsættes bevilget og anvendt over en periode på 15 år med årlige beløb, der antages ikke at overstige ca. 50 mill. kr. Byggerytmen vil blive søgt tilrettelagt på en sådan måde, at der opnås en jævn byggetakt med de deraf følgende økonomiske fordele.

Beløbsrammen er fastsat ud fra byggepriserne i januar 1969. Rammebevillingen forudsættes reguleret i takt med prisudviklingen fremover.

I beløbsrammen er ikke indeholdt udgifter til udvidede vinterforanstaltninger.